

პედაგოგიკა Pedagogic

სქესობრივი განათლების შედარებითი ანალიზი მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანასა და საქართველოში

ანა ოქროპირიძე

შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ბათუმი, საქართველო

e-mail: ana.okro8@gmail.com

<https://doi.org/10.52340/lac.2025.34.16>

SJIF 2025: 8.584

სქესობრივი საკითხების სწავლება მრავალი ქვეყნის განათლების სისტემის განუყოფელი ნაწილია, განსაკუთრებით ევროპაში, სადაც იგი მიზნად ისახავს ცნობიერების დონის ამაღლებას, ჯანმრთელობის რისკების პრევენციას და ადამიანის უფლებების დაცვას. ყოვლისმომცველი სქესობრივი განათლება არ შემოიფარგლება მხოლოდ რეპროდუქციული ჯანმრთელობით. იგი მოიცავს ისეთ საკითხებს, როგორიცაა გენდერი, ურთიერთობები, ემოციური და ფსიქოლოგიური ჯანმრთელობა, კეთილდღეობა და თანხმობა. კვლევა მიმოიხილავს ნორვეგიის, ესპანეთის, კანადის და სინგაპურის სქესობრივი განათლების ძირითად მახასიათებლებს და ადარებს მათ საქართველოს გამოცდილებას. მაშინ როდესაც ნორვეგიასა და სინგაპურში სქესობრივი განათლება სავალდებულო საგანია და მასწავლებლებისთვის სპეციალური გადამზადების პროგრამები მოქმედებს, საქართველოში აღნიშნული მიდგომა, ჯერჯერობით, არ არის დანერგილი, რაც კონსერვატიული საზოგადოებრივი განწყობებით არის განპირობებული. კვლევის შედეგად გამოვლინდა ძირითადი გამოწვევები, როგორიცაა სასკოლო პროგრამებში საკითხების სიმწირე, მასწავლებელთა არასაკმარისი მომზადება და თემის საჯარო განხილვისადმი საზოგადოების სიფრთხილე. საერთაშორისო საუკეთესო პრაქტიკის გათვალისწინებით, კვლევა ასკვნის, რომ საქართველოში საჭიროა უფრო ყოვლისმომცველი და ინკლუზიური სქესობრივი განათლების დანერგვა, რათა შემცირდეს ადრეული ქორწინება,

არასრულწლოვანთა ორსულობა და სექსუალური ძალადობის შემთხვევები. ნაშრომი ხაზს უსვამს პოლიტიკის რეფორმის, მასწავლებელთა გადამზადების და საზოგადოების ჩართულობის აუცილებლობას, რაც ხელს შეუწყობს ინფორმირებული და ჯანსაღი საზოგადოების ჩამოყალიბებას.

საკვანძო სიტყვები: სქესობრივი განათლება, საქართველო, შედარებითი ანალიზი.

შესავალი:

სქესობრივი განათლება დღევანდელ მსოფლიოში ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი საკითხია, რომელიც პირდაპირ უკავშირდება მოზარდებისა და ახალგაზრდების ჯანმრთელობას, ადამიანის უფლებების დაცვასა და უსაფრთხოებას. თანამედროვე გლობალიზაციის პირობებში მოზარდები სხვადასხვა წყაროდან იღებენ ინფორმაციას სქესობრივ საკითხებზე, იქნება ეს მეგობრებისგან, ინტერნეტ წყაროებიდან თუ სოციალური ქსელებიდან მიღებული ინფორმაცია. რის გამოც, ხშირად, ახალგაზრდები ფლობენ არაზუსტ და არასანდო ინფორმაციას, რომელიც შეიძლება საზიანო აღმოჩნდეს მათთვის.

მოზარდთა ადრეული სქესობრივი აქტიურობის, არასრულწლოვანთა ორსულობისა და სქესობრივი გზით გადამდები ინფექციების გავრცელების შემთხვევები გვაფიქრებინებს, რომ აუცილებელია, სანდო და მეცნიერულად გამყარებული განათლების უზრუნველყოფა საქართველოში.

უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ სქესობრივი განათლება სექსუალური ძალადობისგან, არასასურველი ორსულობისგან, სქესობრივი გზით გადამდები დაავადებების გავრცელებისგან თავის არიდების ერთ-ერთი პრევენციული ზომაა. ის აგრეთვე ხელს უწყობს გენდერული თანასწორობის დამკვიდრებას, ფიზიკურ და ფსიქოლოგიურ ჯანმრთელობას, მოსწავლეებს უყალიბებს ჯანსაღ დამოკიდებულებებს გენდერული როლებისა და ურთიერთპატივისცემის მიმართ.

კვლევის მიზნები:

სხვადასხვა ქვეყნის (ნორვეგია, ესპანეთი, კანადა, სინგაპური) სქესობრივი განათლების ძირითადი მახასიათებლების ანალიზი.

- უცხოეთის გამოცდილების შედარება საქართველოსთან.
- საქართველოს განათლების სისტემაში არსებული გამოწვევების იდენტიფიკაცია სქესობრივი განათლების კუთხით.

- საერთაშორისო საუკეთესო პრაქტიკის გათვალისწინებით საქართველოსთვის რეკომენდაციების შემუშავება.

კვლევის ამოცანები:

- საერთაშორისო სამეცნიერო ლიტერატურაზე დაყრდნობით სქესობრივი განათლების მნიშვნელობის განსაზღვრა.
- სხვადასხვა ქვეყნის განათლების სისტემაში სქესობრივი განათლების სწავლების ფორმების ანალიზი.
- საქართველოში არსებული მდგომარეობის შეფასება და მისი შედარება სხვა ქვეყნების პრაქტიკასთან.
- სქესობრივი განათლების გაუმჯობესებისთვის რეკომენდაციების შემუშავება.

კვლევის მეთოდები: კვლევისას გამოვიყენეთ დოკუმენტების ანალიზის მეთოდი.

მიმოვიხილეთ და შედარებითი ანალიზი გავუკეთეთ ნორვეგიის, ესპანეთის, კანადის, სინგაპურისა და საქართველოს სქესობრივი განათლების პოლიტიკას ოფიციალური დოკუმენტებისა და სამეცნიერო წყაროების საფუძველზე.

სქესობრივი განათლების სწავლებას საკმაოდ დიდი ისტორია აქვს მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში, განსაკუთრებით კი ევროპაში. დროის ცვლილებასთან, კაცობრიობისა და ადამიანის უფლებების დაცვის განვითარებასთან ერთად საჭირო გახდა სქესობრივი განათლების დანერგვაც, რომელიც მიზნად ისახავს მოსწავლეებისა და ახალგაზრდების ცნობიერების დონის ამაღლებას, უნარების განვითარებას, რათა მათ შეძლონ გაცნობიერებული, ჯანსაღი, პასუხისმგებლიანი, საკუთარი და სხვისი უფლებების დამცველი არჩევანის გაკეთება ურთიერთობებთან, ემოციურ თუ ფიზიკურ ჯანმრთელობასთან დაკავშირებით [Michielsens & Ivanova, 2022:11]. ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაცია აღიარებს, რომ სქესობრივი განათლება გადამწყვეტ როლს თამაშობს ახალგაზრდების რეპროდუქციული ჯანმრთელობის დაცვაში. მიღებული განათლების შედეგად მოზარდები თავს იკავებენ ადრეულ ასაკში სქესობრივი აქტიურობისკენ, დროული სქესობრივი ურთიერთობების დაწყების დროს კი იციან უსაფრთხოების წესები, ჯანმრთელობის მოფრთხილების გზები და საკუთარი უფლებების დაცვა. სქესობრივი განათლება მოზარდებს ასევე ეხმარება საკუთარი თავის ემოციურ მართვაში, ამზადებს ცვლილებებისთვის, პუბერტატისთვის, ამცირებს ძალადობისა და ექსპლუატაციის რისკებს და სხვა [World Health Organization, 2025]¹.

¹ (<https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/comprehensive-sexuality-education>)

ყოველმცველი სქესობრივი განათლება საკმაოდ მრავალმცველია და მისი სწავლებისას ყურადღება მხოლოდ ჯანმრთელობის დაცვაზე არ მახვილდება. ის მოიცავს აგრეთვე ნაყოფიერების, რეპროდუქციის, სქესობრივი გზით გადამდები დაავადებების, გენდერის, ძალადობის, უსაფრთხოების, კეთილდღეობის, ემოციების, ურთიერთობების, ცხოვრების სტილის, ღირებულებების, უფლებების, ფსიქოლოგიური ჯანმრთელობის, პირადი სივრცის, თანხმობის, საკუთარი და სხვისი უფლებების დაცვის თემებსაც [Michielsen & Ivanova, 2022:12], რისი სწავლებაც, დღესდღეობით, ძალიან მნიშვნელოვანია ნორმალური სოციალური ცხოვრებისთვის და განვითარებისთვის.

ამგვარად, საერთაშორისო სამეცნიერო ლიტერატურაზე დაყრდნობით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ სქესობრივი განათლება ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს როლს თამაშობს პიროვნების განვითარება-ჩამოყალიბებაში, საზოგადოების ცნობიერების, კეთილდღეობის დონის ამაღლებაში, ადამიანის უფლებების დაცვასა და ძალადობისა და დაავადებათა გავრცელების პრევენციული ზომების მიღებაში.

საქართველო განვითარებადი ევროპული ქვეყანაა, რომელსაც მჭიდრო კავშირი აქვს მსოფლიოს განვითარებულ ქვეყნებთან, არაერთი საერთაშორისო საკანონმდებლო დოკუმენტის ხელმძღვრე ქვეყანაა, რომელიც ეხება ადამიანის უფლებათა დაცვას. ჩვენი საზოგადოებისთვის მნიშვნელოვანია განათლების სისტემაში წარმატებული ქვეყნების გამოცდილების გაზიარება და ცხოვრების დონის ამაღლება, რაც სხვა რიგ მნიშვნელოვან საკითხებთან ერთად, ქვეყანაში სქესობრივი განათლების უფრო მასშტაბურად დანერგვასაც გულისხმობს, ვიდრე ეს რეალურად ხორციელდება.

საქართველოს მოსახლეობის დიდი ნაწილი კონსერვატიული და ტრადიციების მიმდევარია, რამაც გამოიწვია ის, რომ ჩვენს ქვეყანაში სქესობრივი განათლება ტაბუდადებული თემაა და საზოგადოების ფართო მასები მასზე თითქმის არ საუბრობს. თუმცა ბოლო წლებში მეცნიერებმა, ფსიქოლოგებმა, ექიმებმა, პედაგოგებმა, მოსწავლეებმა დაიწყეს საუბარი მის საჭიროებაზე. საქართველოსთვის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი გამოწვევაა ჯანდაცვის სფერო. ჩვენ ხშირად ვხვდებით არასრულწლოვანთა ქორწინების, ორსულობის, აბორტების, მშობიარობის ფაქტებს. აგრეთვე გენდერული უთანასწორობის ნიშნით ჩადენილ დანაშაულებს, არასრულწლოვნებზე სექსუალური ძალადობის ფაქტებს და სხვა. სწორედ ამ მნიშვნელოვანი გამოწვევების გამკლავების ერთ-ერთი გონივრული და ეფექტიანი გზაა განათლების სისტემის რეფორმა და სქესობრივი განათლების

მეტი დოზით დანერგვა ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში ისე, როგორც ეს ევროპული ქვეყნების უმეტესობაშია დანერგილი.

სქესობრივი განათლება სხვადასხვა ქვეყანაში.

ნორვეგია: ნორვეგია ერთი-ერთია იმ ქვეყნებს შორის, სადაც ყველაზე ადრე დაიწყო სქესობრივი განათლების დანერგვა. მკვლევარ ბ. გოლდშმიდტ-გერლოვის სამეცნიერო სტატიაში აღნიშნულია, რომ ნორვეგიულ სკოლებში 1960-იან წლებში ისწავლებოდა სქესობრივი განათლების რეპროდუქციული ასპექტები, 1970-იან წლებში გენდერული თანასწორობა, 2013 წლიდან კი სექსუალურ ძალადობასთან დაკავშირებული საკითხები [Goldschmidt-Gjerlow, 2022:167]. სწავლების თემატიკა ნელ-ნელა იხვეწებოდა და ფართოვდებოდა დროის მოთხოვნებთან და მოზარდების საჭიროებებთან ერთად.

ნორვეგიულ განათლების სისტემაში სქესობრივი საკითხები ინტეგრირებულია სხვადასხვა საგანში და მისი სწავლება სავალდებულოა. სწავლება იწყება ადრეული ასაკიდან, დაწყებითი კლასებიდანვე და გრძელდება საშუალო საფეხურზეც. მშობლებს არ აქვთ უფლება შეიღებოთ მოარიდონ სქესობრივი განათლების სწავლებას. აღსანიშნავია ისიც, რომ ნორვეგიაში ისწავლება არამხოლოდ ბიოლოგიური, არამედ გენდერული, სოციალური, თანხმობისა და ჯანსაღი ურთიერთობების ასპექტებიც [Wellings & Parker, 2006:1]. მნიშვნელოვანია ისიც, რომ ნორვეგიელი მშობლები აქტიურად არიან ჩართულნი სწავლების პროცესში და თანამშრომლობენ სკოლებთან.

სკანდინავიურ ქვეყანაში სქესობრივი განათლების სწავლების კუთხით არსებული პრაქტიკა, მეცნიერული კვლევები და სამეცნიერო ლიტერატურა ცხადყოფს, რომ მიუხედავად იმისა, რომ ნორვეგიული განათლების სისტემა საკმაოდ მრავალფეროვან თემებს მოიცავს სქესობრივ განათლებაში, მოსწავლეები მაინც ითხოვენ უფრო მეტი ინფორმაციის მიღებას, დისკუსიებს და დიალოგს დარგის სპეციალისტებთან. ეს ყველაფერი მიუთითებს სწავლების აქტუალობაზე და ახალგაზრდების საჭიროებებზე.

ესპანეთი: ესპანეთმა სქესობრივი განათლების დანერგვამდე საკმაოდ რთული გზა განვლო. ქვეყანას ჰქონდა პოლიტიკურ-სოციალური სირთულეები, დიქტატორული მართვის რეჟიმი და შესაბამისად, სათანადო ყურადღება ვერ ექცეოდა სქესობრივ განათლებას, მაშინ, როცა ევროპის სხვა ქვეყნებს ამ საკითხებზე ზრუნვა უკვე დაწყებული ჰქონდათ. გარდა პოლიტიკური სირთულეებისა, ესპანეთში სქესობრივი განათლების დანერგვას ხელს უშლიდნენ და ეწინააღმდეგებოდნენ ქვეყანაში არსებული კონსერვატიული პარტიები, პოლიტიკოსები, აგრეთვე ეწინააღმდეგებოდა კათოლიკური

ეკლესია. სქესობრივი განათლების მოწინააღმდეგეთა მთავარი არგუმენტი ის იყო, რომ მოზარდების მორალურ განვითარებაზე უარყოფითი გავლენა ექნებოდა ამგვარი საკითხების სწავლებას [Ketting & Ivanova, 2018:3].

ა. კუნა-ოლივეირას და სხვათა ავტორობით გამოცემულ სამეცნიერო სტატიაში ვკითხულობთ, ესპანეთში სქესობრივი განათლება საკვლევ საკითხად XX საუკუნის 90-იანი წლებიდან იქცა. თანდათანობით საკანონმდებლო დონეზეც მიექცა ყურადღება ადამიანის უფლებების დაცვას და სქესობრივი განათლების სწავლებასთან დაკავშირებით სკოლებში სახელმწიფოს მხრიდან გაიცა რეკომენდაცია. ესპანეთის სახელმწიფოს არ აქვს ცენტრალიზებული და ერთიანი მიდგომა სკოლებში სქესობრივ განათლებასთან დაკავშირებით. ამიტომ, ქვეყნის რეგიონები სარგებლობენ ავტონომიით და თავად არეგულირებენ თუ რა დოზით და როგორი ფორმით უნდა მიაწოდონ მათთვის საჭირო, ასაკის შესაბამისი ინფორმაცია მოზარდებს. ზოგ შემთხვევაში საკითხები ინტეგრირებულია სხვადასხვა საგნებში, ზოგჯერ კი მას არაფორმალური განათლების სახე აქვს და თემასთან დაკავშირებული შეხვედრები და ვორქშოფები ტარდება ახალგაზრდულ სივრცეებში, არასამთავრობო ორგანიზაციებში და სხვა [Aliete, et al., 2021:2]. რიგ შემთხვევებში მშობლებიც მონაწილეობენ შვილების სქესობრივ განათლებაში, თუმცა, როგორც მკვლევრები ე. კეტინგი და ო. ივანოვა აღნიშნავენ, ეს საკმაოდ იშვიათად ხდება [Ketting & Ivanova, 2018:4].

კანადა: კანადა მსოფლიოში ერთ-ერთი წამყვანი და მრავალმხრივ წარმატებული ქვეყანაა, რომელიც აქტიურად მონაწილეობს მსოფლიო პოლიტიკის წარმართვაში. კანადაში ცხოვრების დონე და მოსახლეობის ბედნიერების ინდექსი საკმაოდ მაღალია, პრიორიტეტული მიმართულებებია განათლება და ჯანდაცვა. ის ერთ-ერთი მიმზიდველი ქვეყანაა მიგრანტებისთვის. ჩვენი ნაშრომისთვის საინტერესოა თუ როგორ ხასიათდება კანადის სქესობრივი განათლება.

კ. ბრიუსის სტატიაში „ბავშვთა სექსუალური განათლება კანადაში“ აღნიშნულია, რომ კანადის პროვინციებს არ აქვთ ერთიანი მიდგომა სქესობრივ განათლებასთან დაკავშირებით. განსხვავებულია ამა თუ იმ პროვინციის სასწავლო თემატიკა, კურიკულუმები და არც მათი კონტროლის რაიმე ერთიანი მექანიზმი არსებობს ქვეყანაში [Bruce, 2021:392]. თუმცა ფაქტია, ის რომ კანადაში არსებობს სქესობრივი განათლება და კანადელ ახალგაზრდებს სკოლაში ამაზე ხელი მიუწვდებათ. ლ. უოლტერსისა და ე. ლავერტის მიერ ჩატარებულმა კვლევებმა ცხადყო, რომ მიუხედავად იმისა, რომ კანადის განათლე-

ბის სისტემა თუნდაც ადგილობრივი თვითმმართველობების დონეზე ითვალისწინებს სქესობრივი საკითხების სწავლებას, ახალგაზრდები მაინც ითხოვენ, რომ გაფართოვდეს თემატიკა და უფრო მეტი ინფორმაცია მიიღონ ოფიციალური და სანდო წყაროებიდან, როგორცაა მაგალითად სკოლა და არა ინტერნეტ არხებიდან თუ სამეგობრო წრიდან [Walters & Laverty, 2022:19].

სინგაპური: ბოლო ათწლეულების განმავლობაში სინგაპური ძალიან სწრაფად განვითარდა. ის აზიის და მსოფლიოს ერთ-ერთი ყველაზე წარმატებული ქვეყანაა, რომელმაც ძალიან სწრაფად შეძლო ეკონომიკური წინსვლა და აღიარება მოიპოვა მსოფლიო საბანკო და საფინანსო სისტემებში. სინგაპური გარდა ფინანსური და ეკონომიკური სიძლიერისა გამოირჩევა აგრეთვე განათლების მაღალი დონით. ბოლოდროინდელი საერთაშორისო PISA და PIRLS-ის კვლევებში სინგაპური პირველ ხუთეულში მაინც ხვდება. მიღწეული შედეგები ცხადყოფს, რომ აზიის ამ გამორჩეულ სახელმწიფოს ეფექტიანი განათლების სისტემა აქვს. საინტერესოა თუ რა ვითარებაა სქესობრივი განათლების თვალსაზრისით.

დოქტორ უ. მ. ლიუს სტატიიდან, რომელიც ეხება სქესობრივ განათლებას სინგაპურში, ვიგებთ, რომ ქვეყანაში სქესობრივი განათლების საკითხების სწავლება 2000 წელს დაიწყო და სავალდებულოა ყველა სახელმწიფო საგანმანათლებლო დაწესებულებისთვის, ეს ეხება როგორც სკოლებს, ისე კოლეჯებსა და უნივერსიტეტებს. მასწავლებლები გადიან სპეციალურ მოსამზადებელ კურსს, რათა უფლება ჰქონდეთ ასწავლონ სქესობრივი განათლების საკითხები. მნიშვნელოვანია ის ფაქტიც, რომ მშობლებს უფლება აქვთ უარი თქვან მათი შვილების სქესობრივ განათლებაზე [Liew, 2014:705]. სინგაპურში, ესპანეთისა და კანადისგან განსხვავებით, ცენტრალიზებული საგანმანათლებლო სისტემაა.

მიუხედავად იმისა, რომ ქვეყანაში ცენტრალიზებულად და მაღალ დონეზე ისწავლება სქესობრივი განათლება, ერთ-ერთ მწვავე პრობლემად მაინც დგას შიდსის და სქესობრივი გზით გადამდები დაავადებების გავრცელება, რისი აღმოფხვრაც მკვლევართა აზრით, სქესობრივი განათლების გაფართოებას შეუძლია [Yun, H. U., Lian, W. M., Prema, V., Loke, W. M., P, 2012:2].

საქართველო, შედარებითი ანალიზი:

წინამდებარე სტატიაში მიმოხილული ქვეყნებისგან განსხვავებით საქართველოში სქესობრივი განათლების საკითხების სწავლებას დიდი ისტორია არ აქვს, რაც თავისი

ლოგიკური მიზეზებითაა განპირობებული. ესპანეთის მძიმე ისტორიული გამოცდილების მსგავსად, საქართველოს რთული 90-იანი და 2000-იანი წლების I ნახევარი ჰქონდა, ქვეყანაში იყო შიდა პოლიტიკური დაპირისპირებები, მძიმე ეკონომიკური პირობები, სამოქალაქო ომი და სხვა რიგი მნიშვნელოვანი სირთულეები. შესაბამისად, იმდროინდელ საქართველოში განათლებას სათანადო ყურადღება ვერ ექცეოდა.

საქართველოში განათლება ესპანეთისა და კანადის განათლების სისტემებისგან განსხვავებით, ცენტრალიზებულია. ქვეყანაში არსებობს განათლების სამინისტროს მიერ შემუშავებული ერთიანი დოკუმენტი „ეროვნული სასწავლო გეგმა“, რომლის დაცვაც თითოეული საჯარო და კერძო სკოლისთვის სავალდებულოა. ქართული განათლების სისტემისთვის ერთ-ერთი პრიორიტეტულია ჯანსაღი ცხოვრების წესი, რაზედაც ყურადღება მახვილდება ეროვნულ სასწავლო გეგმაში. ჯანსაღი ცხოვრების წესი, გარდა ჯანსაღი კვების, ვარჯიშის, დღის და ძილის რეჟიმის, ჰიგიენის დაცვის საკითხებისა, თავისთავად მოიცავს სქესობრივი განათლების საკითხებსაც. მაგალითად, როგორცაა რეპროდუქციული სისტემის ჰიგიენა, სქესობრივი გზით გადამდები დაავადებები და მათგან თავის დაცვის საშუალებები, ადრეული ქორწინებით გამოწვეული ჯანმრთელობის პრობლემები, ადრეულ ასაკში სქესობრივი გააქტიურება და სხვა. ეროვნული სასწავლო გეგმა კი ყოვლისმომცველი სქესობრივი განათლების საკითხებიდან მოიცავს მხოლოდ ადრეულ ასაკში ქორწინების, რეპროდუქციული სისტემის და სქესობრივი გზით გადამდები ინფექციების თემატიკას.

ნორვეგიას, რომელსაც წინამდებარე სტატიაში მიმოხილული ქვეყნებისგან განსხვავებით. სქესობრივი განათლების საკითხების სწავლების ყველაზე დიდი გამოცდილება აქვს, სწავლებას იწყებს დაწყებითი კლასებიდანვე, ადრეულ ასაკში, საქართველოში კი ეს საკითხები მხოლოდ საბაზო საფეხურზე (VII-IX კლასები) იწყება და სრულდება სწავლება. ჩვენგან განსხვავებით, სინგაპური სწავლებას აგრძელებს საშუალო, პროფესიულ და უმაღლეს სასწავლებლებშიც, რაც საკითხის მნიშვნელობაზე მიუთითებს. ქართული გრიფირებული სახელმძღვანელოები მიჰყვება ეროვნული სასწავლო გეგმის პროგრამას და მხოლოდ ზემოთ ჩამოთვლილი (ადრეული ქორწინება, ქალისა და მამაკაცის რეპროდუქციული სისტემა, სქესობრივი გზით გადამდები დაავადებები) საკითხებით შემოიფარგლება.

საქართველოში სქესობრივი განათლების საკითხები ძირითადად, ინტეგრირებულია ორ საგანში, მოქალაქეობასა და ბიოლოგიაში. რაიმე დამატებითი სავალდებულო

საგანი, სემინარები ან სამუშაო შეხვედრები აღნიშნული საკითხების სწავლებისთვის სახელმწიფოს მხრიდან ნაკლებადაა გათვალისწინებული.

მოქალაქეობის საგანი ძირითადად მოიცავს ადრეულ ქორწინებასთან დაკავშირებულ საკითხებს, ინფორმაციას აწვდის მოსწავლეებს ადრეული ქორწინებით გამოწვეულ პრობლემებსა და საფრთხეებზე, ხოლო ბიოლოგიის საგანი მხოლოდ IX კლასში მოიცავს ადამიანის რეპროდუქციულ სისტემას და ზედაპირულად აწვდის ინფორმაციას მოზარდებს სქესობრივი გზით გადამდებ დაავადებებზე.

სინგაპურში მასწავლებელმა სპეციალური მოსამზადებელი კურსი უნდა გაიაროს, რათა მიიღოს სქესობრივი განათლების საკითხების სწავლების უფლება. საქართველოში, სამწუხაროდ, მსგავსი პრაქტიკა არ არის დანერგილი და საკითხებს რაკი სამოქალაქოსა და ბიოლოგიის საგნებშია ინტეგრირებული, შესაბამისად, სამოქალაქოსა და ბიოლოგიის მასწავლებლები ასწავლიან.

ევროპული, სინგაპურისა და კანადის გამოცდილება გვაჩვენებს, რომ სქესობრივი განათლების საკითხების სწავლებისას მასწავლებლებთან ერთად ჯანდაცვისა და არასამთავრობო ორგანიზაციები, მშობლებიც აქტიურად არიან ჩართულნი სასწავლო პროცესში, რაც სწავლებას კიდევ უფრო ეფექტიანს ხდის. საქართველოზე, ამის თქმა ცოტა გაგვიჭირდება, რადგან კიდევ უფრო მეტი და მჭიდრო კომუნიკაცია, კონსულტაციების გავლაა საჭირო განათლების, ჯანდაცვის სამინისტროებს, არასამთავრობო ორგანიზაციებს, მასწავლებლებს, მოსწავლეებსა და მშობლებს შორის. მჭიდრო კავშირების და ხშირი კომუნიკაციის შედეგად, შედარებით ადვილია პრობლემების იდენტიფიცირება და სირთულეებიდან საუკეთესო გამოსავლის პოვნა.

დასკვნები და რეკომენდაციები:

წინამდებარე ნაშრომში მიმოხილული ქვეყნების გამოცდილება გვაჩვენებს, რომ ქვეყნებში სხვადასხვა ორგანიზაციათა ჩართულობით დანერგილი სქესობრივი განათლების შედეგად შემცირდა არასრულწლოვანთა ორსულობის, მშობიარობის, აბორტების, შიდსის, სქესობრივი გზით გადამდები ინფექციების, არასრულწლოვანთა მიმართ სექსუალური ძალადობის ფაქტები. ჩამოთვლილი პრობლემები საქართველოსთვის აქტუალურ გამოწვევად რჩება. 2000-იანი წლების დასაწყისში კიდევ უფრო მძიმე მდგომარეობა იყო ქვეყანაში. ქორწინების მიზნით იტაცებდნენ არასრულწლოვან გოგონებს, ადრეულ ასაკში ქორწინება ჩვეულებრივ მოვლენად ითვლებოდა, ინფორმაციის ნაკლებობა ჰქონდათ მოზარდებს სქესობრივი გზით გადამდები დაავადებების შესახებ,

არ იცოდნენ ძალადობისგან დაცვის საშუალებები, ვისთვის უნდა მიემართათ ასეთ დროს და ხშირად დაშინებულნიც კი იყვნენ მოძალადის მხრიდან და ვერ ბედავდნენ ძალადობრივი ფაქტების გამჟღავნებას. საზოგადოების ცნობიერების დონეც არ იყო სათანადოდ მაღალი და მსგავს შემთხვევებს გაგებითა და შემწყნარებლურად ეკიდებოდა.

დღეს, შედარებით უკეთესი მდგომარეობაა ქვეყანაში, მას შემდეგ, რაც სკოლებში ისწავლება, რომ ადრეული ქორწინება მიუღებელია და კანონშიც შევიდა ცვლილება, რომელიც კრძალავს 18 წლამდე ასაკის მოზარდების ქორწინებას. საქართველოში მდგომარეობის გაუმჯობესებას იმანაც შეუწყო ხელი, რომ მოზარდების ძალიან დიდ უმრავლესობას ადვილად მიუწვდება ხელი ინტერნეტზე, ციფრულ მოწყობილობებსა და მათთვის საინტერესო ინფორმაციაზე. სახელმძღვანელოებში შეტანილი სქესობრივი საკითხების სწავლებისა და მოზარდთა თვითგანათლების შედეგად, იკლო ადრეულმა ქორწინებამ, მაგრამ ეს არ არის საკმარისი. მოზარდებს სჭირდებათ, რომ ფლობდნენ ინფორმაციას და მიიღონ პრევენციული ზომები პედოფილიისგან, სექსუალური ძალადობისგან, სექსუალური შევიწროებისგან, გაუპატიურებისგან, სქესობრივი გზით გადამდები ინფექციებისგან თავის დასაცავად. ქართულ სკოლებში, ახალგაზრდებისთვის არ არის საკმარისი ადამიანის რეპროდუქციული სისტემისა და ორგანოთა ბიოლოგიური ფუნქციების შესახებ ინფორმაციის მიწოდება. რეალური ცხოვრებისთვის და სოციალურ სათანადო ინტეგრაციისთვის მოსწავლეებს სჭირდებათ ჯანსაღი ურთიერთობების, დამოკიდებულებების, პირადი სივრცის ცნების, გენდერული როლების, უსაფრთხოების, ემოციების, და სხვა რიგი საკითხების ცოდნა და პრაქტიკაში გამოყენება.

ქართული სქესობრივი განათლების სრულყოფისთვის რეკომენდებულია, რომ განათლების სამინისტრომ ჯანდაცვის სამინისტროსთან, მასწავლებლებთან, მშობლებთან, მოსწავლეებთან კონსულტაციებით გადახედოს ეროვნულ სასწავლო გეგმას და შეიტანოს მასში გარკვეული ცვლილებები, სასწავლო კურიკულუმებში დაამატოს ყოვლისმომცველი სქესობრივი განათლების საკითხები, გადაამზადოს მასწავლებლები, საკითხების სწავლება მსურველებისთვის დანერგოს არაფორმალურ განათლებაშიც, გააქტიუროს მედია და საზოგადოებრივი მაუწყებელი მოსახლეობის ცნობიერების დონის ასამაღლებლად, მეტი ფუნქციით დატვირთოს ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულების ექიმები და ექთნები, სასწავლო პროგრამები შეიმუშაოს სკოლამდელ განათლებაში და ზოგადი განათლების დაწყებით და საშუალო საფეხურებზე, ტრენინგების, სემინარების თუ სხვადასხვაგვარი აქტივობების გამართვის გზით იზრუნოს

მოსახლეობის განათლებისა და ცნობიერების დონის ამაღლებაზე, რაც თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს ქვეყანაში სისტემური, თანმიმდევრული, ასაკის შესაბამისი სქესობრივი განათლების დანერგვას.

ლიტერატურა:

- Aliete, C.-O., Camarneiro, A. P., Sagrario, G.-C., Carmen, C.-C., Pina Queirós, P. J., Cardoso, D., . . . Ugarte-Gurrutxaga, M. I. (2021). The Integration of Gender Perspective into Young People's Sexuality Education in Spain and Portugal: Legislation and Educational Models. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 1-27. Retrieved from <file:///C:/Users/User/Downloads/ijerph-18-11921-v2.pdf>
- Bruce, C. (2021). Childhood Sex Education in Canada. *Canadian Journal of Family and Youth*, 391-396. Retrieved from <https://journals.library.ualberta.ca/cjfy/index.php/cjfy/article/view/29712/21665>
- Goldschmidt-Gjerløw, B. (2022). Exploring Variation in Norwegian Social Science Teachers' Practice Concerning Sexuality Education: Who Teachers Are Matters and So Does School Culture. *SCANDINAVIAN JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH*, 163-178. Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/00313831.2020.1869072?needAccess=true>
- Ketting, E., & Ivanova, O. (2018). *Sexuality Education in the WHO European Region*. Cologne: Federal Centre for Health Education. Retrieved from https://www.bzgawhocc.de/fileadmin/user_upload/Dokumente/BZgA_CountryFactsheet_Spain.pdf?fbclid=IwY2xjawJLeT9leHRuA2FlbQIxMAABHfQet-yaX-BnO5IaxmQw1s3kCEykLyDkObUBr8d_gnKe7iMPPMbn-Nz5Ng_aem_iu0P9wvsW_hqjUKHJ3-q8Q
- Liew, W. M. (2014, September). Sex (education) in the city: Singapore's sexuality education curriculum. *Discourse Studies in the Cultural Politics of Education*, 705-717. Retrieved from <file:///C:/Users/User/Downloads/Liew2014-Sexeducationinthecity.pdf>
- Michielsen, K., & Ivanova, O. (2022). *Comprehensive sexuality education: why is it important?* February. Retrieved from [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/719998/IPOL_STU\(2022\)719998_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/719998/IPOL_STU(2022)719998_EN.pdf)
- UNESCO. (2021). *The journey towards comprehensive sexuality education Global status report*. Paris. Retrieved from <https://www.unwomen.org/sites/default/files/2021-11/Journey-towards-comprehensive-sexuality-education-Global-status-report-en.pdf>
- Walters, L., & Laverty, E. (2022, February). Sexual health education and different learning experiences reported by youth across Canada. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 18-31. Retrieved from <https://utppublishing.com/doi/pdf/10.3138/cjhs.2021-0060>

Wellings, K., & Parker, R. (2006). *Sexuality Education in Europe*.

World Health Organization. (2025, 03). Retrieved from World Health Organization: <https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/comprehensive-sexuality-education>

Yun, H. U., Lian, W. M., Prema, V., Loke, W. M., P. (2012). Do parents talk to their adolescent children about sex?—findings from a community survey in Singapore. *Annals of the Academy of Medicine-Singapore*, 239-246. Retrieved from https://annals.edu.sg/pdf/41VolNo6Jun2012/V41N6p239.pdf?origin%3Dpublication_detail

Ana Okropiridze

Batumi Shota Rustaveli State university

e-mail: ana.okro8@gmail.com

<https://doi.org/10.52340/lac.2025.34.16>

SJIF 2025: 8.584

Comparative analysis of sex education in different countries of the world and in Georgia

Abstract

In many national curricula, particularly in European contexts, sex education is recognized as an integral educational component aimed at raising awareness, mitigating health-related risks, and upholding fundamental human rights. Comprehensive sexuality education adopts a holistic approach, incorporating aspects of gender, emotional and mental health, relationships, consent, and personal well-being, rather than focusing solely on reproductive health. This study examines the key features of sex education in Norway, Spain, Canada, and Singapore, and compares them with the Georgian context. In countries such as Norway and Singapore, sex education is a compulsory component of the school curriculum, supported by specialized teacher training programs. In contrast, Georgia has yet to adopt a similar approach, largely due to prevailing conservative attitudes within society that continue to influence educational policy. This study identified several key challenges, including the limited presence of sex education topics within school curricula, inadequate teacher training, and societal reluctance to engage in open discussions on the subject. Considering international best practices, the study concludes that

Georgia must adopt a more comprehensive and inclusive approach to sexuality education in order to address issues such as early marriage, teenage pregnancy, and sexual violence. The paper emphasizes the necessity of policy reform, teacher training, and community engagement to foster the development of an informed and healthy society.

Keywords: Sex education, Georgia, comparative analysis.

რეცენზენტი: პროფესორი ელენა ეკშეხევა